

Levensindescenario's

Palliatieve zorg

Erkenningsnummer 009: ZAS Codix, ZAS Elisabeth, ZAS Erasmus, ZAS Hoop Bauken, ZAS Joostens, ZAS Middelheim, ZAS Palffin, ZAS Paola (Kinderziekenhuis), ZAS UKJA (Universitaire Kinder- en Jeugdpsychiatrie Antwerpen) Erkenningsnummer 009: ZAS Augustinus, ZAS Sint-Jozef, ZAS Vincentius Erkenningsnummer 996: ZAS PZ Stuivenberg (Psychiatrisch Ziekenhuis) Erkenningsnummer 039: ZAS PVT Antwerpen (Psychiatrisch Verzorgingsstehuis) Zijn ook deel van ZAS: ZAS Medisch Centrum Kaat, 142, ZAS Polikliniek Hof ter Schelde, ZAS Polikliniek Regatta, ZAS Plantin, ZAS Magazijn Luchtbal, ZAS Magazijn Terbeke

Beste lezer

Vroeg of laat wordt iedereen geconfronteerd met overlijden. Deze folder wil je informeren over wettelijke levenseindescenario's, om mogelijke misverstanden te voorkomen.

Heb je vragen?

Wil je van gedachten wisselen over wat je in deze brochure leest? Spreek erover met je behandelend arts of met iemand van het palliatief supportteam (zie pagina 9). Je kan ook een afspraak aanvragen voor een consultatie palliatieve zorg (zie pagina 8).

Het team van de dienst Palliatieve zorg

Lees meer over palliatieve zorg in ZAS op zas.be/palliatieve-zorg

Heb je een fout gezien in een brochure?
Meld het ons via zas.be/fout-in-brochure

Plots overlijden

01

Overlijden bij een palliatief beleid

02

Overlijden door euthanasie

03

Wil je meer weten?

04

Plots overlijden

Soms komt een natuurlijk overlijden plots. Zowel bij gezonde personen als bij mensen met een ziekte, kan het overlijden abrupt gebeuren. Zelfs bij mensen die opgenomen zijn in het ziekenhuis, kan ondanks de medische opvolging het overlijden onverwachts gebeuren. De naasten en de zorgverleners worden verrast. Het plotse verlies wijst ons onder andere op de kwetsbaarheid van het leven, waarin we niet alles kunnen controleren noch voorspellen.

Overlijden bij een palliatief beleid

Als medisch ingrijpen om het leven te verlengen zinloos wordt of als de betrokkene dat niet langer wenst, blijft het comfort primieren. Vaak vereist dat comfort medische begeleiding, naast sociale, spirituele en psychologische ondersteuning. Samengevat is dat **palliatieve zorg**.

Ook als iemand evolueert naar de laatste, terminale (= stervens) fase wordt er gestreefd naar optimaal comfort. Als er in de terminale fase een symptoom opduikt dat lijden veroorzaakt én niet bijgestuurd geraakt, dan kan er besloten worden om over te gaan tot **palliatieve sedatie**. Via een infuus wordt er dan continu slaapmedicatie toegediend om het bewustzijn permanent uit te schakelen, samen met de andere vereiste medicatie om het comfort te verzekeren. Daardoor zal de betrokkene aanhoudend slapen en geen lijden meer ervaren. Het wederkerig contact valt weg.

Palliatieve sedatie kan dus een onderdeel zijn van het streven naar optimaal comfort, en heeft geen invloed op het stervensproces. Het sterven verloopt via een natuurlijk proces dat al ingezet was. Bij een palliatief beleid wordt het stervensproces niet versneld noch vertraagd en de autonomie van de patiënt staat centraal.

Overlijden door euthanasie

Sommigen wensen hun overlijden zelf te bepalen, en geen natuurlijk verloop af te wachten. Als je voldoet aan de voorwaarden van de euthanasiewet, kan je aan je arts vragen om **euthanasie** uit te voeren. Dat betekent dat je aan de arts vraagt om dodelijke medicatie toe te dienen, met vrijwel onmiddellijk overlijden als gevolg.

Wens je **euthanasie terwijl je wilsbekwaam bent**, ga dan vrijblijvend het gesprek aan met je arts om na te gaan of je al dan niet in aanmerking zou komen volgens de wettelijke vereisten. Je arts kan je helpen zodat je de wettelijk opgelegde administratieve voorwaarden in orde krijgt: het correct noteren van je actuele verzoek en het vragen van een onafhankelijk advies.

Als het natuurlijke overlijden niet op korte termijn verwacht wordt, moet er een tweede onafhankelijk advies gevraagd worden van een orgaanspecialist of een psychiater, en geldt er een minimumwachttijd van 1 maand.

Vraag of je arts bereid is om de euthanasie uit te voeren. Zo niet, vraag dan bij welke arts je terecht kan.

Wanneer aan alle wettelijke vereisten voldaan is en je weet welke arts de euthanasie zal uitvoeren, dan is het aan jou als patiënt om met de uitvoerende arts af te

spreken welk moment voor beiden haalbaar is om de euthanasie uit te voeren. Je kan altijd je planning wijzigen of je verzoek tot euthanasie herroepen. Je kan alleen voor jezelf euthanasie vragen.

Het sterven wordt veroorzaakt door de euthanasie. Euthanasie is vertrouwelijk, en wordt (administratief) gelijkgesteld met een natuurlijk overlijden.

Wil je bij onomkeerbaar bewustzijnsverlies euthanasie, dan moet je op voorhand werk maken van een geldige **wilsverklaring inzake euthanasie bij onomkeerbaar bewustzijnsverlies**.

Als je in een toestand van onomkeerbaar bewustzijnsverlies verkeert, dan kan je vertrouwenspersoon je wilsverklaring aan je arts bezorgen. Die kan aan je vraag tegemoetkomen, nadat de wettelijk opgelegde vereisten vervuld zijn (o.a. onafhankelijk advies inwinnen), of je vertrouwenspersoon verwijzen.

Wil je meer weten?

Spreek met je behandelend arts

Ga in dialoog met je behandelend arts over je wensen.

Maak een afspraak voor een consultatie palliatieve zorg

Als genezen niet meer lukt, dreigt onduidelijk te worden wat wel kan. De consultatie palliatieve zorg wil je wegwijs maken.

- Consultatie palliatieve zorg in ZAS Augustinus (Wilrijk):
03 443 38 83
- Consultatie palliatieve zorg in ZAS Hoge Beuken (Hoboken): **03 280 23 31**
- Consultatie palliatieve zorg in ZAS Palfijn (Merksem):
03 640 25 66
- Consultatie palliatieve zorg in ZAS Sint-Jozef (Mortsel):
03 444 13 80

Deze consultatie is gratis. Een gesprek met de palliatief arts wordt wel aangerekend.

Meer info: zas.be/consultatie-palliatieve-zorg

Spreek met iemand van het palliatief supportteam (PST)

Vraag ernaar op de afdeling waar je verblijft. Of bel op werkdagen tussen 9 en 16 uur om een afspraak te maken:

- PST ZAS Augustinus: **03 443 38 83**
- PST ZAS Cadix: **03 339 70 43**
- PST ZAS Elisabeth: **03 640 25 66**
- PST ZAS Hoge Beuken: **03 830 93 92**
- PST ZAS Middelheim: **03 280 23 36**
- PST ZAS Palfijn: **03 640 25 66**
- PST ZAS Vincentius: **03 443 38 83**

Meer info: zas.be/palliatief-supportteam

Lees meer over voorafgaande zorgplanning en wilsverklaringen

- LevensEinde InformatieForum (LEIF):
leif.be/voorafgaande-zorgplanning
- Palliatieve Zorg Vlaanderen:
palliatievezorgvlaanderen.be/patient-mantelzorger
> Wat kan ik zelf bepalen?

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

ZIEKENHUIS aan de STROOM